

Sfântul Proclu,
Patriarhul
Constantinopolului

Cuvânt de laudă la Sfântul Apostol Andrei

Traducere din limba elină[1] de Petru Molodeț,
text revăzut de Luiza Oancea și Octavian Gordon

Puternică este mreaja pescuirii apostolice; minunat este năvodul pomenirii lui Andrei: mreajă a morților nemuritori, care niciodată nu se rupe. Căci nu se strică cu timpul plasa pe care nu a împletit-o vreun meșteșug, ci harul. Căci, chiar dacă pescarii au părăsit <această lume>, uneltele lor de pescari cuvântători și năvodul în care vânează lumea nu se strică cu timpul. Cei care trag nu sunt văzuți, iar plasele sunt pline. Nu și-au luat cu ei o undiță pe care timpul o distruge; nu au întins un fir pe care trecerea vremii îl rupe; nu și-au făurit un cârlig pe care rugina îl mănâncă; nu i-au pus împrejur o momeală drept cursă pentru pești; nu s-au așezat pe o stâncă pe care o zgâlțâie valurile; nu s-au suit pe o corabie pe care o zdrobește furtuna; nu au plecat să prindă pești, să vâneze firea necuvântătoare[2]. Ci, așa cum meșteșugul lor este minunat, și uneltele lor sunt minunate și foarte noi. Căci, în loc de undiță, întind propovăduirea; în loc de fir, aruncă la apă pomenirea; în loc de cârlig, trimit putere; în locul vreunei momeli, înfășoară cârligul cu minuni; în loc să șadă pe o stâncă, pescuiesc din ceruri; în loc de corabie, au primit jertfelnic; în loc de pești, vânează regi; în loc de năvod, au întins Evanghelia; în loc de meșteșug, se folosesc de har; în loc de mare, străbat lumea; în loc de plase, pescuiesc cu crucea. Cine a văzut vreodată morți care pescuiesc și vii care sunt pescuiți? O, putere a Celui Răstignit! O, dumnezeiască vrednicie! O, apostolească binefacere! Pentru că nimic nu este în lume asemenea harului apostolesc.

Căci lumea[3] a văzut multe lucruri minunate și noi. A văzut sânge care strigă după ce a fost vărsat (*Facerea* IV,10), ucidere care țipă fără de limbă; și

1 Traducerea s-a făcut după originalul grecesc al ediției J.-P. Migne, *Patrologia Graeca*, vol. 65, col. 821-828: Λόγος ΙΘ'. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἀνδρέ[ι]αν τὸν ἀπόστολον.

2 În original, τὴν ἀλογίαν τῆς φύσεως, ceea ce literal înseamnă *necuvântarea* sau *lipsa de rațiune a firii*.

3 În original ὁ βίος, termen al cărui prim sens este cel de *viață*, dar poate avea și sensul de *lume* în general. Vezi G.W.H. LAMPE, *A Patristic Greek-English Lexicon*, Oxford, Clarendon Press, 1961, s.v. βίος.

fire care, din pizmă, a fost dezbinată în ea însăşi; şi pământ care, din pricina îndrăznelii, a fost pângărit; şi ucidere de frate care îl dă morţii pe cel născut din aceeaşi mamă şi poarta morţii deschisă din pricina răutăţii. A văzut în potop o arcă ce poartă în sine seminţele firii (*Facerea* VII; 1-17). A văzut un bătrân care prin credinţă se găteşte de luptă împotriva rărunchilor lui (*Facerea* XXII, 2). L-a văzut pe unul care aduce jertfă pe cel care nu a fost ucis şi pe unul care este pus înainte[4] şi nu este omorât. A văzut un acoperiş al cerului mai cuprinzător şi pe Dumnezeu cuprins de un cort (*Facerea* XVIII, 4-5). A văzut un furt al binecuvântărilor părinteşti prin mamă (*Facerea* XXVII, 28) şi lupta Făcătorului cu slujitorul (*Facerea* XXXII, 24). A văzut pizma care şi-a făcut loc între fraţi (*Facerea* XXXVII, 18) şi robia protectoare a domniei. A văzut vise care au pregătit un tron (*Facerea* XLI, 15) şi o foamete care îi trage după ea pe cei înşelători (*Facerea* XLII, 5). A văzut foc ce înrourează rugul (*Ieşirea* III, 2) şi un toiag făcător de minuni. A văzut valuri care se dau la o parte şi adâncul mării luminat (*Ieşirea* XIV, 21). A văzut drumuri gătite şi stâlp de nor care călăuzeşte vestita mulţime a poporului (*Ieşirea* XIII, 21). A văzut toiag care a înmugurit fără de pământ (*Numeri* XVII, 8) şi pâine cerească ce a făcut mană (*Ieşirea* XVI, 13). L-a văzut pe dătătorul de lege poruncind stihiilor şi litera care dospeşte blestemul. A văzut un om oprind soarele prin cuvânt (*Iosua* X, 12-13) şi pe o femeie stearpă care prin rugăciune a luat în pântece un prooroc (I *Regi* I, 20). A văzut un pumn de făină mai îmbelşugat decât recoltele bogate şi un ulcior de ulei care izvorăşte din belşug (III *Regi* XVII, 16). A văzut un prooroc ridicat la cer într-un car nematerialnic (IV *Regi* II, 11) şi oase ale celor morţi – leacuri de viaţă (IV *Regi* XIII, 21). Acestea şi multe alte lucruri minunate a văzut lumea, dar acelea precum umbra şi iarba s-au dus şi precum lumina de opaiţ au fost stinse. Căci, răsărind Soarele, umbra a fugit cu totul, pentru că nimic nu este asemeni Apostolilor.

<Aceştia> I-au slujit lui Dumnezeu Cuvântul (*Luca* I, 2); L-au pipăit (I Ioan I, 1) pe Cel Care, neînchipuit[5] fiind, S-a întrupat; I-au urmat Celui Care, mergând, este pretutindeni; au stat la masă cu Cel nemărginit; au auzit glasul Celui Care, prin cuvânt, le-a făcut pe toate; cu limba au prins ca într-un năvod lumea întreagă; au cuprins cu cuvântul toate hotarele <lumii>; au smuls rătăcirea din rădăcină ca pe o buruiană; au secerat altarele idoleşti precum spinii; au omorât idolii ca pe nişte fiare; i-au pus pe fugă pe draci[6]

4 Ca jertfă.

5 Literal, termenul ἀσχηματιστός înseamnă „fără de formă", „care nu poate fi reprezentat", „care nu poate fi prins într-o schemă", fiind un termen tehnic în filozofia antică. Am preferat (revizorul) traducerea lui prin „neînchipuit", urmând linia traducerilor vechi bisericeşti, în care gr. σχῆμα a fost tradus în mod constant prin „chip". „Neînchipuit" nu trebuie înţeles deci ca sinonim al lui „inimaginabil" sau „neimaginat", ci trebuie privit în interiorul limbajului bisericesc îndătinat (O. Gordon, pe baza precizărilor lui P. Molodeţ, a cărui opţiune de traducere este: „fără de formă").

6 Opţiunea stilistică a revizorului. Deşi în ultimul timp acest cuvânt este evitat fie din raţiuni apotropaice, fie dintr-o anumită sfială (pozitivă) a poporului român, astfel încât cuvinte îndătinate precum „drac", „drăcesc"

ca pe niște lupi; au adunat Biserica așa cum aduni o turmă; i-au strâns pe drept-credincioși laolaltă precum grânele [în hambare]; au aruncat la gunoi ereziile ca pe o pleavă; au pus la uscat iudaismul ca pe fân; au despicat păgânismul ca pe lemn; au arat lumea cu crucea <ca și cu un plug>; au însămânțat Cuvântul ca pe grâne; le-au luminat[7] pe toate ca niște luceferi [ce erau]. De aceea a strigat Stăpânul către ei: Voi sunteți lumina lumii (*Matei* V, 14)[8]. Răsărit vă este nașterea feciorelnică; zori de zi – pântecele botezului; strălucire – harul Celui Răstignit; raze – negrăitele [voastre] limbi; ziuă – veacul ce va să fie; miazăzi – ceasul crucii; apus de soare – sălășluirea mormântului; înserare – moartea vremelnică; țâșnire de lumină – învierea cea din morți. *Voi sunteți lumina lumii!* Priviți la stele și minunați-vă de strălucirea lor!

De aceea, astăzi, Andrei, precum o vistierie de lumină, după ce L-a aflat pe Stăpânul tuturor, a strigat către Petru, fratele său: *L-am aflat*, spune, *pe Mesia* (*Ioan* I, 21). O, preaplin al iubirii de frate! O, răsturnare a rânduielii [firii]! Andrei a venit după Petru la viață și a pornit înaintea lui pe urmele Evangheliei. *L-am aflat*, spune, *pe Mesia*. Dintr-o bucurie fără margini se naște cuvântul: luminoase sunt bunele vestiri ale aflării. Am aflat, spune, Vistieria. Fugi, Petre, de sărăcia tăierii-împrejur! Dezbracă-te de zdrențele Legii! Aruncă jugul literei! Leapădă-te de toate acestea ca de niște lucruri de nimic și [te leapădă] de cele de acum ca de niște vise: de Betsaida, ca de un tărâm neînsemnat; de năvod, ca de o unealtă a sărăciei; de corabie, ca de o odaie a naufragiului; de meșteșugul tău, ca de maica altarului idolesc; de pești, ca de un negoț al lăcomiei pântecelui; de pământ, ca de un noian de zarvă; de neam, ca de mlădițele stricăciunii; de lume, ca de un loc de negoț pentru pântece; de templu, ca de o peșteră de tâlhari (*Matei* XXI, 13); de Ierusalim, ca de un cimitir al proorocilor (*Matei* XXIII, 37); de popor, care urlă cu turbare împotriva lui Dumnezeu; de Caiafa, ca de un părinte al sinedriului celui viclean. *L-am aflat pe Mesia* pe Care L-au vestit mai înainte proorocii, pe Care L-a vestit mai înainte cu glas de trâmbiță Legea. Am aflat Vistieria Legii: Fugi, Petre, de foamea literei! *L-am aflat pe Mesia*, pe Care L-au preînchipuit semnele ca niște umbre; pe Care Miheia L-a văzut pe tronul slavei (III *Regi* XXII, 19); pe Care Isaia L-a văzut [șezând] pe Serafimi (*Isaia* VI, 1-2); pe Care Iezechiel L-a văzut [șezând] pe Heruvimi (*Iezechiel* X, 1); pe Care Daniel L-a văzut pe nori (*Daniel* VII, 13); pe Care Nabucodonosor L-a vă-

și „îndrăcit" au fost înlocuite, inclusiv în textele bisericești, cu „demon", „demonic" și „demonizat", le considerăm pe acestea din urmă o edulcorare nepotrivită, care poate conduce inclusiv la lipsa de conștientizare a realității la care se referă cuvintele respective. Semnificativ este faptul că părinții (monahi, în general) îmbunătățiți nu au operat înlocuirea neologistică menționată mai sus.

7 Verbul grecesc este mai expresiv decât în română, trimițând etimologic la lumina fulgerului, la străfulgerare (O. Gordon).

8 Întreg acest pasaj îl repetă aproape cuvânt cu cuvânt pe cel din *Cuvântul de laudă la Sfântul Apostol Pavel*, PG 65, 820 B.

zut în cuptor (*Daniel* II); pe Care Avraam L-a primit în cort (*Facerea* XVIII, 4-5); pe Care Iacob nu L-a lăsat să plece până când nu a fost binecuvântat (*Facerea* XXXII, 29); Căruia Moise, [şezând] pe piatră, I-a văzut spatele (*Ieşirea* XXXIII, 21-23). Pe Acesta L-am aflat, pe Cel Născut fără de început şi Care S-a arătat în vremurile din urmă; Vistieria, al cărei belşug este nesecat, bogăţiile Ei – neprăduite, Fiinţa Ei – fără de început, aflarea Ei – de curând făcută. *L-am aflat pe Mesia, Care Se tâlcuieşte Hristos*. Mulţi au fost unşi[9], dar toţi au slujit morţii: Avraam a fost uns, dar a sfârşit în mormânt; Isaac a fost uns, dar între oasele [celor morţi] este pomenirea lui; Iacob a fost uns, dar a ajuns slujitor al morţii; Moise a fost uns, dar nici măcar nu ştim unde a fost îngropat (Deuteronom XXXIV, 6); David a fost uns, dar toate au fost prăzi de război. Toţi au fost unşi, dar au ajuns robi ai morţii. Dar Unul este Cel Uns – Hristosul[10], Cel Care prin fire este Dumnezeu şi prin milostivire Om: Cel Care, prin Naşterea Lui, a pecetluit pântecele Fecioarei şi Care i-a făcut pe pescari izvoare de tămăduiri: Lui fie puterea, şi Împărăţia, şi slava şi închinăciunea, împreună cu Cel fără de întinăciune, deofiinţă şi deoputere Tatăl Lui şi cu Preasfântul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

9 În original, Πολλοὶ χριστοὶ γεγόνασιν. Sensul vechi-testamentar al cuvântului χριστός este cel de uns, cu o puternică încărcătură profetică. Vezi G.W.H. LAMPE, *A Patristic...*, s.v. χριστός.

10 În original, ὁ Χριστός, cu majusculă. Am preferat dublarea termenului în traducere prin *Cel Uns* pentru a marca diferenţa faţă de „cei unşi" din Vechiul Testament.